

TRABOU TIN;
een drie-sporen aanpak

juli 2004 – december 2005

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING.....	1
2	ARMOEDEBESTRIJDING IN BESCHOUWING.....	2
3	WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID.....	9
4	ZORGGEBIEDEN	17
5	OVERZICHT GERAAMDE INVESTERINGEN.....	22

BIJLAGE : Krantenbericht “50 ‘achterbuurten’ krijgen
opknopbeurt”

1. INLEIDING

De ontwikkelingen van het jaar 2002 bleven helaas achter bij de verwachtingen, die in 2001 heersten.

Voor wat betreft de economische groei, is de geschatte nul-groei voor het jaar 2002 weliswaar minder dan de verwachte groei van 2%; de inkrimping die maar liefst vijf jaar duurde werd echter een halt toegeroepen, niet in de laatste plaats door een toename van inkomsten uit het toerisme op Curaçao en St. Maarten.

Nieuwe ontwikkelingen worden dit jaar verwacht in verband met de operationalisering van het Ontwikkelingsfonds.

Inmiddels is het AMFO operationeel, waarbij reeds enkele projecten zijn goedgekeurd.

De sociale problemen, veelal voortvloeiend uit de voortschrijdende individualisering en de toenemende normvervaging, worden echter complexer en groter, terwijl de beschikbare middelen, verre van toereikend blijken om het tij te keren. Hoewel werkgelegenheidsbevordering en economische ontwikkeling van groot belang zijn, blijft het van imminent belang dat de sociale problemen bij de horens worden gevat. En daar is geld voor nodig.

TRABOU TIN; een drie-sporen aanpak, omvat de acute realisatie van een aantal programma's gericht op het binnen een periode van anderhalf jaar (juli 2004 tot en met december 2005) uitvoeren van de door Reda Sosial voorgestane armoedebestrijding, het scheppen van werkgelegenheid en de aanpak van een aantal zorggebieden die prioriteit genieten in de sociale ontwikkeling van de Nederlandse Antillen.

In de volgende hoofdstukken komen aan de orde:

- De armoedebestrijding en de daaraan gerelateerde integrale wijkaanpak (hoofdstuk 2).
- In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op één der zorggebieden van de integrale wijkaanpak, te weten het werkloosheidsprobleem.
- Hoofdstuk 4 omvat andere belangrijke zorggebieden die aangepakt moeten worden.
- Hoofdstuk 5 geeft een raming van de te plegen investeringen weer.

2. ARMOEDEBESTRIJDING IN BESCHOUWING

Maatschappelijke welvaart is meer dan materiële vooruitgang alleen. Sociale vooruitgang in evenwicht met de natuurlijke omgeving is minstens zo belangrijk. In de balans tussen materiële vooruitgang, sociale verbetering en de kwaliteit van de leefomgeving ligt de sleutel voor een duurzame ontwikkeling.

Wordt die balans verstoord, dan ontstaat op den duur scheefgroei, geestelijk en materieel. Duurzaamheid is niet de toekomst plannen en vastleggen en daarmee de ontwikkeling op slot doen, maar gewenste ontwikkelingen mogelijk maken en bevorderen. In deze lijn past de theorie van Townsend (1979) ten aanzien van het begrip “**armoede**”: *Armoede is meer dan het missen van middelen om aan toereikend voedsel te komen of een bepaalde levensstandaard te bereiken. Van armoede is ook sprake als personen geen toegang hebben tot voorzieningen die voor anderen wèl openstaan en als mensen niet kunnen participeren in maatschappelijk gebruikelijke activiteiten, zoals het onderhouden van sociale relaties.*

Armoede is ook een “state of mind”. Dit wordt eens te meer duidelijk in het armoede-onderzoek “**Pobresa ban atak’è**” dat in 1999 plaatsvond. Het gaat niet alléén om geld, maar ook om gevoelens van veiligheid in de wijk en het hebben van een bevredigende baan. Dat de “state of mind” van armoede ook een keerzijde heeft, die inmiddels bestempeld wordt als geestelijke of mentale armoede, zal in het hoofdstuk “werkgelegenheid en werkloosheid” (hoofdstuk 3) aan de orde komen.

Het regeerakkoord 2002-2006 van de Nederlandse Antillen meldt op pagina 21: “...aanpak van sociale achterstanden in de gemeenschap door een krachtdadige armoedebestrijding en bevorderen van werkgelegenheid...”.

Voorts staat in het Urgentieakkoord “*Un Gobernashon basá riba Kredibilidat, Integridat i Determinashon*”, van de landsregering, dat in de komende regeringsperiode gewerkt zal worden aan de bestrijding van de armoede en het scheppen van werkgelegenheid (pagina 1) en meldt pagina 3 dat er een effectieve voortzetting van de integrale wijkaanpak moet komen (n.a.v. schrijven Reda Sosial d.d. 28 april 2004).

Verderop zal worden beschreven op welke wijze Reda Sosial een bijdrage wil leveren aan de armoedebestrijding en het bevorderen van de werkgelegenheid in de Nederlandse Antillen, zoals verwoord in het regeerakkoord.

Volgens Reda Sosial moet de armoede op de Nederlandse Antillen worden bestreden middels een integrale aanpak van de achterstandswijken. Alvorens in te gaan op de integrale wijkaanpak zal eerst worden beschreven hoe Reda Sosial het begrip “armoede” interpreteert (zie ook **Pobresa, ban atak’è**; 1999).

Sinds het begin van de jaren tachtig verschenen steeds meer studies waarbij het vermogen van individuen en groepen om een bepaalde levensstandaard te realiseren centraal staat. De gebruikte methode is eerder **kwalitatief** dan kwantitatief. In de kwalitatieve studies naar armoede wordt in toenemende mate gewezen op het verschijnsel '**sociale uitsluiting**': bepaalde groeperingen van de samenleving worden door andere uitgesloten van de toegang tot hulpbronnen. Armoede en sociale uitsluiting zijn aan elkaar gerelateerd, maar het zijn geen synoniemen. Armoede wordt meestal gemeten in termen van inkomensmogelijkheden en consumptiepatronen op huishoudniveau, terwijl onderzoekers bij sociale uitsluiting eerder refereren aan de culturele en politieke omgeving.

Armoede kent dus meerdere dimensies: (a) de materiële levensstandaard, (b) de kwaliteit van het sociaal functioneren en (c) de perceptie van de eigen situatie. Dit is ook de kern van het betoog in het Human Development Report van het UNDP in 1997. Armoedebestrijding moet volgens dit rapport dan ook niet alleen gericht zijn op het verhogen van inkomen, maar ook oog hebben voor de culturele en sociale factoren die armoede bepalen.

Als overheden ontwikkelingsstrategieën en een meer effectief beleid voor armoedebestrijding willen uitzetten en de impact van het economisch beleid voor de armen willen meten, is hiervoor **kennis van de onderkant van de samenleving vereist die verder reikt dan het kennen van het aantal armen dat onder de armoedegrens leeft**.

Ook een vanouds kwantitatief ingestelde instelling zoals de Wereldbank, maakt tegenwoordig bij armoedestudies steeds meer gebruik van de participerende en kwalitatieve methode.

Participatief armoedeonderzoek blijkt een unieke methode om de **aard, de verdeling en de dynamiek** van armoede op te sporen.

Het armoedebestrijdingsonderzoek van Reda Sosial (1999) is gebaseerd op de hierboven becommentarieerde **participatieve onderzoeksbenadering**. Er wordt dus niet voor gekozen om (wederom) te constateren dat armoede voorkomt of armoedelijnen te omschrijven en het aantal personen te tellen dat onder die inkomensgrens leeft. **Voor Reda Sosial ligt het accent op het inzichtelijk maken van de situatie waarin de meest marginale groepen leven, hun percepties van armoede en kwetsbaarheid, hun overlevingsstrategieën en aspiraties en meest prioritaire behoeften, onderzocht vanuit de wijk.**

Direct na het verschijnen van het rapport "**Pobresa, ban atak'è**" heeft Reda Sosial een aanvang gemaakt met de uitvoering van de armoedebestrijding in de vier onderzoekswijken, te weten: Soto, Kanga/Dein, Berg Altena en omgeving en Seru Grandi/Fuik. In deze wijken zijn sinds medio 2000 twaalf programma's uitgevoerd (o.a. budgetteringscursussen, opvoedingsondersteuning, opvang verslaafden, woningverbetering, alfabetisering), specifiek gericht op de negen doelgroepen van het onderzoek (o.a. tienermoeders, verslaafden, dropouts, onderstandtrekkers en in woningnoodverkerenden). In 2001 zijn er twee wijken bijgekomen: Otrobanda en Rooi Santu.

2.1. Integrale wijkaanpak

In de discussie over sociaal beleid danwel sociale ontwikkeling worden vaak twee sporen onderscheiden.

Het ene spoor heeft betrekking op de bestendinging van achterstand en het ontbreken van maatschappelijk perspectief bij bepaalde doelgroepen (langdurige werklozen, bejaarden, in woningnood verkerenden, etc.).

Het andere spoor betreft het samenleven in buurten en wijken, met het oog op “sociale cohesie” en “leefbaarheid”.

Integrale ontwikkeling is de basis van de menselijke emancipatie. Integrale ontwikkeling betekent: Uitgaan van de mens als integraal en (fysiek en mentaal) kwetsbaar wezen, alsmede van de menselijke leefomgeving.

Daarin staan behoeften en problemen van mensen niet op zichzelf; ze houden verband met elkaar. Het houdt tevens in dat achtergestelde buurten en behoeftige groeperingen voorrang krijgen.

Een integrale ontwikkeling is niet mogelijk zonder ook de culturele en de machtsproblemen aan te pakken die nu belemmeringen vormen voor de menselijke emancipatie.

Een belangrijke stimulans voor de integrale ontwikkeling is de bevordering van **zelfredzaamheid** van de wijkbewoners.

Zelfredzaamheid omvat de inspanningen van de bewoners om hun eigen problemen en die van de buurt aan te pakken. Het is de eerste praktische stap tot een oplossing op basis van eigen behoeften, ervaring en cultuur.

Voor Reda Sosial is een integrale wijkaanpak een absolute voorwaarde om de problemen in de achterstandswijken op **structurele** wijze aan te pakken.

Bovendien wordt met de integrale wijkaanpak op continue basis werkgelegenheid geschapen voor de werklozen die in de desbetreffende wijken woonachtig zijn. Daarnaast heeft deze aanpak ook veel voordelen:

- betrokkenheid van de armen zelf, waardoor zij ook makkelijker meewerken aan het verbeteren van de situatie in hun wijk;
- “*small scale*”, waardoor efficiënter en effectiever kan worden gewerkt, dus overzichtelijker en goed te plannen;
- de prikkel van de ene wijk op de andere als men vooruitgang ziet (sociale controle);
- mobilisatie van fondsen en mensen als een compact geheel; beter beheersbaar

Reda Sosial heeft ten behoeve van een integrale wijkaanpak gekozen voor vier uitgangspunten, n.l.:

- de leefbare wijk
- de lerende wijk (met speciale aandacht voor de geestelijke ontwikkeling en dan m.n. “pobresa mental” oftewel “geestelijke” armoede)
- de gezonde wijk
- de werkende wijk

Hieronder worden de concrete activiteiten van de integrale wijkaanpak beschreven.

- A. **Wijkgerichte activiteiten**, verdeeld naar zorggebieden, zoals aangegeven in de tabel hieronder.

1. WERKGELEGENHEID	<ul style="list-style-type: none"> - Beroepsgerichte vooropleidingen - Leerlingstelsels - Werkgelegenheidsprojecten - Motivatiecursussen - Stimuleren klein ondernemerschap - Banenpool
2. RUIMTELIJKE ORDENING, VERKEER EN VOLKSHUISVESTING	<ul style="list-style-type: none"> - Opknappen huizen - Straatverlichting - Asfaltering - Water en elektriciteit - Openbaar vervoer
3. VEILIGHEID	<ul style="list-style-type: none"> - Politiepatrouille in kwetsbare wijken - Wijkbeveiliging - Veiligheidsvoorlichting
4. WELZIJN, CULTUUR EN SPORT	<ul style="list-style-type: none"> - Buurtcentra - Sportvelden/speelplaatsen - Recreatiemogelijkheden - Vrijwilligerswerk - Algemeen maatschappelijk werk/sociaal werkers/buurt- opbouwwerkers - Relatie buurt en kerkelijke organisaties
5. ONDERWIJS EN VORMING	<ul style="list-style-type: none"> - Volwasseneneducatie - Voorschoolse educatie - Naschoolse opvang - Kinderdagverblijven/speelscholen - Opknappen schoolgebouwen - Controle op drop-out en schoolverzuim - Maaltijdvoorzieningen op scholen
6. GEZONDHEIDSZORG	<ul style="list-style-type: none"> - Thuiszorg - Bejaardenzorg - Consultatiebureau: baby-, kleuter- en ouderenzorg, gezondheidsvoorlichting - Voorlichting jong ouderschap - Medisch centrum: huisartsen, tandartsen - Verslavingszorg - Gehandicaptenzorg

B. Beheersactiviteiten

Hierbij wordt b.v. gedacht aan het versterken danwel professionaliseren van de betrokken wijkorganisaties, zodat zij beter in staat zijn om de wijkbewoners te mobiliseren en voorts ook richting te kunnen geven aan de (gewenste) ontwikkelingen binnen de wijk.

In de periode juli 2004 – december 2005 worden onderstaande wijken aangepakt.

Curaçao

- Otrobanda e.o. (o.a. Dòmi)
- Rooi Santu
- Pietermaai e.o. (afgezien van St. Jago nu ook Monte Vèrde, Coronet, Nieuw Nederland, etc.)
- Soto
- Roosendaal
- Wishi
- Souax

St. Maarten

- Middle region
- Sucker Garden
- Cay Bay
- Over the Pond
- Sentry Hill
- St. Peters

Bonaire

- Antriol
- Amboina

St. Eustatius

- Jeems

Saba

- The Bottom

2.2 Samenwerken met andere entiteiten bij uitvoering integrale wijkaanpak

Om de integrale wijkaanpak tot een groot succes te maken is samenwerking met wijkorganisaties, de bewoners van die wijken en Eilandsdiensten een “must”.

Daarbij valt voor wat betreft de activiteiten op Curaçao te denken aan de Plataforma Punda, Wijkontwikkelingsteam Punda Noord, Unidat di Bario, Fesebako, Grupo di Konsulta Tripartite, Ban Bario Bèk, Dienst Cultuur en

Educatie, Sedreko, Geneeskundige en Gezondheidsdienst (GGD), Fundashon pa Maneho di Adikshon, Brasami, Fundashon Kas Popular.

Voor St. Maarten is dat de St. Peters Community Council, de St. Maarten Housing Foundation, Pro-Com Developent Foundation, WAVE, SIFMA.

Op Bonaire, Saba en St. Eustatius zal samen worden gewerkt met de sociale partners, wijkorganisaties en woningstichtingen.

Op Landsnivo zal e.e.a. worden kortgesloten met de Directie Jeugd en Jongerenontwikkeling, Dienst Ontwikkelingssamenwerking (DOS), Directie Sociale Ontwikkeling (DSO), AMFO en het Departement voor Volksgezondheid.

Samenwerking met enkele Nederlandse gemeenten is de moeite waard vanwege de ervaring die men aldaar heeft opbouwd in het kader van de stadsvernieuwing (zie bijlage).

Specifieke samenwerking met de z.g.. “Antillengemeenten” is ook van essentieel belang in verband met de remigratie van Antillianen die kennis en ervaring hebben met betrekking tot de zorggebieden die bij de integrale wijkaanpak als prioriteit gelden (zie hoofdstuk 4).

2.3. Geraamde investering

De geraamde investering voor de integrale wijkaanpak (leefbare en werkende wijk) bedraagt Naf 9.750.000¹, hetgeen zal worden aangewend voor:

- verbetering van woningen en woonomgeving
- krotopruiming en
- verbetering wijkinfrastructuur

Deze accute operatie heeft betrekking op ca 450 huishoudens, die als volgt zijn verdeeld over de eilanden:

<i>Eiland</i>	<i>Aantal huishoudens</i>	<i>Geraamde investering per unit</i>	<i>Totale kosten (Naf)</i>
Curaçao	200	20.000	4.000.000
St. Maarten	125	22.000	2.750.000
Bonaire	60	25.000	1.500.000
St. Eustatius	40	25.000	1.000.000
Saba	20	25.000	500.000
TOTAAL	445		9.750.000

¹ Inclusief de Naf 750.000 die Reda Sosial heeft gereserveerd voor de uitvoering van het woningverbeteringsprogramma op St. Maarten.

Met betrekking tot het **niet-woontechnische gedeelte** zal aan de hand van reeds beschikbare informatie en uiteraard in overleg met de wijkorganisatie- en bewoners, een aantal programma's worden ontwikkeld ter verbetering van de sociale situatie in de wijken.

Hierbij wordt gedacht aan:

- budgetteringscursussen;
- voorlichting inzake drugsgebruik;
- gezondheidsvoorlichting;
- alfabetiseringscursussen;
- programma's ter bevordering van tweede kans onderwijs;
- voorzieningen/activiteiten t.b.v. ouderen
- cursussen basiseducatie, gevolgd door een vakopleiding ter vergroting van de kansen op de arbeidsmarkt;
- opvoedingsondersteuningsprogramma's.

Gerekend wordt op een deelname van minimaal 750 families aan genoemde programma's

3. WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID

Zoals hierboven kon worden geconstateerd wordt het bestrijden van werkloosheid, beschouwd als onderdeel van de integrale wijkaanpak in het kader van de armoedebestrijding.

Volgens de census 2001 is de totale Antilliaanse beroepsbevolking 81.558, waarvan er 11.876 als werkloos zijn, overeenkomend met 14,6%² van de beroepsbevolking.

Van de als werkzoekend ingeschreven personen zijn allen ongeschoolde tot laaggeschoolde arbeidskrachten; aan de andere kant bestaat er aan hoger opgeleiden juist een tekort.

In de onderstaande tabellen wordt een overzicht gegeven van de werkloosheids-cijfers, gedifferentieerd naar de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen.

BEROEPSBEVOLKING 1997 ³						
	Beroeps- bevolking	Werkende Bevolkin g	Waarvan allochtoon		Werkzoekenden	
			aantallen	% van 2	aantallen	% van 1
	1	2	3	4	5	6
Bonaire	7.818	7.352	2.022	27,5	466	6,0
Curaçao	66.380	56.246	8.606	15,3	10.134	15,3
Saba	659	620	211	34,0	39	5,9
St. Eustatius	1.118	993	399	40,2	125	11,2
St. Maarten	22.827	18.896	12.906	68,3	3.931	17,2
Totaal N.A.	98.802	84.107	24.144	28,7	14.695	14,9

Tabel II

Teneinde het verloop over een relatief korte periode na te kunnen gaan, is uitgegaan van de beschikbare cijfers uit het jaar 1997. Deze worden vermeld in tabel II.

In deze tabel worden in Nederland geboren werkzamen beschouwd als allochtonen. Het is op korte termijn niet te achterhalen om hoeveel Europese Nederlanders het in deze cijfers gaat. Omwille van de vergelijkingen tussen 1997 en 2001, is in tabel III dezelfde definitie van allochtonen gehanteerd als in 1997, te weten: "Eenieder die niet op de Nederlandse Antillen of Aruba is geboren".

Tabel III is aangevuld met de kolommen 5 en 6, die ter onderscheiding van "allochtoon" onder de noemer "buitenlander" zijn geschaard. Buitenlander wordt hier gedefinieerd als: "Eenieder die niet binnen het Koninkrijk der Nederlanden is geboren". Deze definitie past meer in de geest van de tijd.

² Ontleend aan "Fourth Population and Housing Census Netherlands Antilles 2001, volume 1." CBS

³ Ontleend aan Modus, december 1998 en Match/mismatch, september 1998

BEROEPSBEVOLKING 2001 ⁴								
	Beroeps- bevolking	Werkende bevolking	Waarvan allochtoon		Waarvan buitenlander		Werkzoekenden	
			aantallen	% van 2	aantallen	% van 2	aantallen	% van 1
	1	2	3	4	5	6	7	8
Bonaire	5.351	4.865	1.289	26,5	1.104	22,7	486	9,1
Curaçao	56.659	47.686	8.932	18,7	6.576	13,8	8.973	15,8
Saba	637	598	225	37,6	211	35,3	39	6,1
St. Eustatius	1.134	1.038	241	23,2	215	20,7	96	8,4
St. Maarten	17.777	15.495	11.168	72,1	10.755	69,4	2.282	12,8
Totaal N.A.	81.558	69.682	21.855	31,4	18.861	27,1	11.876	14,6

Tabel III

Volgens de census 2001, is het werkzame deel van de bevolking in de Nederlandse Antillen 69.682; waarvan 21.855 niet op één der Antilliaanse eilanden of Aruba geboren zijn. Gecorrigeerd voor de werkzamen, die in Nederland zijn geboren, is dit 18.861. Op dat moment heeft de Nederlandse Antillen een werkloosheidsbestand van 11.876, terwijl in 1997 dit er 14.695 waren.

Percentagegewijs is dit een geringe daling (0,3%) t.o.v. het jaar 1997. De beroepsbevolking nam echter af met 17.244; van 98.802 tot 81.558, overeenkomend met 17,5%.

3.1. De werkloosheidscijfers verschillen per eiland.

Curaçao en St. Maarten hebben als vanouds de hoogste werkloosheidscijfers, respectievelijk 15,8% en 12,8%, gevolgd door Bonaire met 9,1%.

Ondanks een afname van de beroepsbevolking met bijna 10.000 op Curaçao, steeg de werkloosheid met 0,5%, terwijl zelfs in absolute aantallen een toename wordt geconstateerd van het aantal allochtonen. Zoals hiervoor gedefinieerd, vallen in de groep allochtonen ook Europese Nederlanders. Indien deze laatste groep niet als allochtoon wordt aangemerkt, is het aandeel van allochtonen 13,8%.

In het vervolg zal worden uitgegaan van de definitie van “buitenlander”, aangezien het aannemelijk is dat de Europese Nederlanders voor het leeuwendeel op posities zitten, waarvoor er lokaal geen mensen beschikbaar zijn, of ondernemer zijn.

Het hanteren van de definitie van “buitenlander” heeft echter wel als gevolg dat er geen goede vergelijkingen kunnen worden gemaakt tussen de gegevens uit het jaar 1997 en het jaar 2001.

Op St. Maarten daalde de werkloosheid van 17,2% tot 12,8%. Dit ging gepaard met een daling van de beroepsbevolking met ca. 5.000, overeenkomend met 22,1%.

⁴ Ontleend aan “Fourth Population and Housing Census Netherlands Antilles 2001, volume 1.” CBS.

De groei van het toerisme in aanmerking nemend, werd in 1997 voor Bonaire nog een overspannen arbeidsmarkt verwacht. De werkloosheid nam echter toe van 6,0% naar 9,1% in 2001, terwijl de totale beroepsbevolking met 2.467 afnam, oftewel met 31,6% ten opzichte van het jaar 1997.

St. Eustatius daarentegen zag als enig eiland haar werkloosheid dalen van 11,2% tot 8,4%, terwijl de beroepsbevolking groeide en het aandeel van buitenlanders (en overigens ook allochtonen) daarin, zowel in relatieve als absolute zin, afnam. Voordat er gesproken kan worden over werkloosheidsbestrijding dient er eerst inzicht te bestaan in de oorzaken van de heersende (geregistreerde) werkloosheid. Met het scheppen van banen, om vervolgens die niet te kunnen invullen met mensen uit de beoogde doelgroep, wordt immers het doel voorbijgeschoten. Het rapport "Match/mismatch van Verton (1998), dat de werkloosheid van gehele Nederlandse Antillen in kaart heeft gebracht, geeft aan dat de werkloosheid gedeeltelijk kan worden toegeschreven aan de kwalitatieve discrepantie tussen de vraag en het aanbod van werk.

Hiermee wordt bedoeld dat de beschikbare vacatures niet opgevuld kunnen worden door lokale arbeidskrachten, wegens het niet voldoen aan de noodzakelijke opleidings- en ervaringseisen. Bepaalde specialistische vacatures kunnen niet anders dan door gekwalificeerde buitenlanders worden vervuld. Echter is ook op het nivo van ongeschoold tot lager geschoold werk een groot aantal buitenlandse krachten werkzaam. Met 13,8% buitenlandse arbeidskrachten van de totale werkende beroepsbevolking, heeft Curaçao verhoudingsgewijs het laagst aantal buitenlandse arbeidskrachten; St. Maarten met 69,4% buitenlandse werknemers van de totale werkende bevolking is verhoudingsgewijs het hoogst. Dit terwijl er een relatief hoog aantal mensen als werkloos zijnde staan geregistreerd.

In 1998 schatten functionarissen werkzaam bij overheidsentiteiten, die met de werkloosheidsproblematiek op Curaçao te maken hebben, dat 90% van de als werkzoekend geregistreerden geen vaste baan ambieerde, althans niet geïnteresseerd zijn in het huidige aanbod van banen.

Een sonderend onderzoek gehouden eind november 2002 voor het eilandgebied Curaçao geeft de volgende indicaties met betrekking tot de werkloosheid.

Er zijn ca. 6.900 onderstandtrekkers, verdeeld over 4 categorieën die de mate van bemiddelbaarheid op de arbeidsmarkt aangeven, variërend van goed bemiddelbaar tot niet bemiddelbaar. Het aantal geregistreerde werkzoekenden is 4.500, waarbij dient te worden vermeld dat niet alle onderstandtrekkers als werkzoekend staan geregistreerd, terwijl anderzijds niet alle werkzoekenden een onderstand genieten. Er is dus sprake van een overlapping tussen onderstandtrekkers en werkzoekenden. Zo zijn er bijvoorbeeld 58 als werkzoekend geregistreerden, die 60 jaar of ouder zijn en derhalve geen uitkering genieten uit de onderstand, maar recht hebben op AOV. In categorie 1 (goed bemiddelbaren) zijn er 200 onderstandtrekkers, terwijl het aantal werkzoekenden 600 is.

Er zijn ca. 3.470 onderstandtrekkers die in categorie 3⁵ vallen, terwijl categorie 4 ongeveer 2.550 mensen telt. Samen resulteert dat in iets meer dan 6.000 onderstandtrekkers, overeenkomend met 87%, die zeer moeilijk tot niet bemiddelbaar zijn. Hieronder vallen o.m.: chronisch zieken, langdurig ongeschoolde werklozen, drugsverslaafden, lichamelijk en geestelijk gehandicapten, alsook ongeschoolde 50-plussers.

De onderstandtrekkers vallend in categorie 4 zijn - met uitzondering van diegenen met een leeftijdsindicatie - de facto arbeidsongeschikt. Bij gebrek aan een equivalent van bijvoorbeeld de Nederlandse W.A.O.⁶ zijn deze opgenomen in het bestand van onderstandtrekkers. Er mag echter niet worden verwacht, dat zij ooit een kans maken op de arbeidsmarkt. Slechts een gering aantal hiervan is werkzaam bij de Sociale Werkplaats te Groot Sta. Martha. Deze werklozen worden niet als werkzoekend geregistreerd. Het lijkt dan ook wenselijk om deze onderstandtrekkers op te nemen in een andere regeling, waardoor de kans op een vertekend beeld van de werkloosheidscijfers geringer wordt.

Van de overige 880 (13%) onderstandtrekkers, vallend in de categorieën 1 en 2, heeft naar schatting 500 een al dan niet vaste baan.

De overige 380 in deze 2 categorieën geeft aan werk te willen aanvaarden, maar het lijkt dat een aanzienlijk deel daarvan in de praktijk niet geneigd is dit daadwerkelijk te willen doen; m.a.w. de werkwillegheid zou laag zijn.

Zoals al gesteld is een groot deel van deze groep werkzaam in de informele sector, waarvan bekend is dat deze op Curaçao groot is.

Van de onderstandtrekkers die hier en daar bijklussen zijn er tal van redenen om zich als werkzoekende te registreren:

- Het recht op de P.P-kaart, zodat men in ieder geval verzekerd is voor ziektekosten. De P.P.-regeling is gunstiger dan de SVB-verzekering, aangezien kosten van bevallen, tandarts en bril vergoed worden.
- Onderstandtrekkers komen ook in aanmerking voor verschillende subsidies, zoals: subsidie op water en electra, huursubsidie, alsook vrijstelling van de afvalstoffenbelasting.
- De zekerheid hebben van een vast minimum-inkomen, terwijl met bijklussen een additioneel inkomen wordt verworven. Voor deze groep kunnen verder de volgende (combinatie van) redenen bestaan:
 - de voorkeur geven aan incidenteel (informeel) werk, omdat dit een flexibelere dagindeling toelaat.
 - in bepaalde gevallen zijn de totale inkomsten bij de combinatie van uitkering plus bijverdiensten hoger dan hetgeen zij met een vast inkomen zouden verdienen. Zeker indien men de voordelen van een P.P.-kaart en de subsidies meerekent.

⁵ Onder categorie 3 vallen diegenen die minstens 3 a 12 maanden intensieve begeleiding nodig hebben om redelijk bemiddelbaar te zijn op de arbeidsmarkt

⁶ Wet op de Arbeidsongeschiktheid.

- die vrezende een vaste baan aan te nemen en deze vervolgens na bepaalde tijd weer kwijt te raken. Onder de huidige visie en uitgangspunten van de Dienst Werk en Inkomen (DWI) is het moeilijker om weer in aanmerking te komen voor een uitkering.

Van de als werkzoekend geregistreerden kunnen verschillende redenen worden opgesomd om geen werk te aanvaarden, namelijk:

- Mogelijkheden van kinderopvang.
Vele vrouwen geven aan best bereid te zijn om te werken, maar dat het geld ontoereikend is om een kindercrèche te betalen en/of de crèche is te ver.
- Status-percepties.
Dit kan het best geïllustreerd worden met gevallen van werkloze vrouwen die wel geneigd zijn werk als schoonmaakster bij een kantoor of schoonmaakbedrijf te aanvaarden, maar geen hulp in de huishouding willen zijn.
- Te hoog aspiratieniveau met betrekking tot soort werk.
Hiermee wordt bedoeld dat de genoten opleiding niet aansluit bij de wensen van een werkloze. Bijvoorbeeld: een drop-out van de LTS wil alleen een administratieve baan aanvaarden, wat hem bij voorbaat kansloos maakt. In sommige gevallen is dit een vorm van status-perceptie; in andere gevallen kan het te maken hebben met het salaris. Administratieve banen betalen eenmaal over het algemeen meer dan het minimumloon.
- Te hoog aspiratieniveau met betrekking tot loonhoogte.
Een groot aantal werklozen zijn niet bereid aan het werk te gaan voor minder dan zij aspireren. Men verkiest in de onderstand te blijven en zo mogelijk hier en daar, al dan niet in de legale sfeer, bij te verdienen. M.n. in de bouwsector zijn er verschillende van dit soort gevallen bekend.

Uit het voorgaande kan worden geconcludeerd dat de belangrijkste oorzaak van het werkloosheidsprobleem op Curaçao, niet het ontbreken van banen is.

Het lijkt dat er sprake is van een combinatie van factoren zoals: geïnfleerde werkloosheidscijfers, een mentaliteitskwestie, het onaantrekkelijk zijn van (de bezoldiging van) de aangeboden banen, en het voorhanden zijn van alternatieve inkomstenbronnen. Hoewel werklozen weliswaar aangeven bereid te zijn om te werken, kan worden geconstateerd dat het animo om te participeren in de reguliere arbeidsmarkt niet erg groot is. Dit moge gedeeltelijk ook blijken uit het feit dat de participatiegraad van allochtonen in de arbeidsmarkt vrij groot is.

Het verhogen van de werkwilligheid, m.n. bij de beter bemiddelbaren dient dan ook te worden beschouwd als een van de grootste uitdagingen in de werkloosheidsbestrijding.

Ten tweede zal het juridisch instrumentarium op een aantal punten aangepast dienen te worden, opdat de drempels van niet-werkwilligheid worden verhoogd.

Uitzonderingen daargelaten, zou men geneigd zijn te concluderen dat over het algemeen het werkloosheidsprobleem inmiddels niet een probleem is van de als onderstandtrekker geregistreerde. Het lijkt dat het grootste gedeelte van de onderstandtrekkers - om hun moverende redenen – de status quo als beste optie beschouwen. Tot zover de aanbodzijde van de arbeidsmarkt.

Hiervoor werd al aangegeven dat de werkloosheid gedeeltelijk kan worden toegeschreven aan de kwalitatieve discrepantie tussen de vraag en het aanbod van werk. Deze kwalitatieve discrepantie heeft blijkbaar meer aspecten. Het zijn niet alleen de formele opleidingseisen en werkervaring, die de deze discrepantie bepalen. Ook de kwaliteit van de mentaliteit speelt een belangrijke rol. Dit blijkt ook uit het feit dat van werkgeverszijde een voorkeur wordt uitgesproken voor allochtonen. Zij zouden beleefder, gedisciplineerder, produktiever, zelfstandiger en een positievere arbeidsmoraal te hebben en zijn vaak ook nog goedkoper. Dit is overigens niet verwonderlijk. Van immigranten is het bekend dat zij over het algemeen een grote overlevingsdrang hebben en dientengevolge ook hun inzet over het algemeen groot is. Door de migratie naar Nederland wordt het ontstane demografische gat in snel tempo opgevuld door immigranten. In 1998 schatte men het aantal immigranten op 8.500. Voor 2001 schat het CBS dat op Curaçao 20.961 immigranten woonden. Het gaat dan om mensen geboren buiten de Nederlandse Antillen en Aruba. Volgens deze cijfers is dus thans ongeveer zestien procent van de inwoners van Curaçao elders geboren. Bijna zeven procent van de Curaçaose bevolking heeft niet de Nederlandse nationaliteit. Op Curaçao heeft 43 procent van hen een baan.

Hoewel de Curaçaose ervaring niet klakkeloos mag worden geprojecteerd op de overige eilanden van de Nederlandse Antillen, is het niet onaannemelijk dat soortgelijke ervaringen ook op de andere eilanden een rol spelen. Het voorgaande betekent niet dat er niets gedaan moet worden aan het werkloosheidsvraagstuk.

Ten eerste zal ook voor de andere eilanden van de Nederlandse Antillen de aard van de werkloosheid moeten worden geïnventariseerd. Reda Sosial zal de problematiek ook op de andere eilanden doen inventariseren, waarbij als belangrijkste outputs van het onderzoek dienen te zijn:

- Een opsplitsing van het totale werklozenbestand in de categorieën: arbeidsongeschikten, moeilijk bemiddelbare en redelijk tot goed bemiddelbare werklozen.
- Een inventarisatie van de werkwillegheid van de beter bemiddelbare werklozen, mede gebaseerd op ervaringen met het al dan niet willen aanvaarden van aangeboden werk.

In het voorgaande werd al aangegeven dat een aanzienlijk deel van de werkloosheid op Curaçao toe te schrijven is aan een combinatie van factoren; niet in de laatste plaats een mentaliteitskwestie.

Zaak is middels vormingsprojecten een mentaliteitsverandering teweeg te brengen.

- In samenwerking met Ban Bario Bèk en Unidat di Bario Kòrsou, zal Reda Sosial verschillende motivatiecursussen en -trainingen financieren. In eerste instantie zullen deze gericht zijn op de categorie beter bemiddelbare werklozen.
- De om-, bij- en herscholingscursussen, o.m. de basiscursussen “Algemene Ontwikkeling” en vervolgcursussen zoals “Brood en Banket” zullen worden voortgezet via FEFFIK op Curaçao en soortgelijke instanties op de overige eilanden. De vraag in aanmerking nemend, zal de nadruk moeten liggen op de dienstverlening en dan m.n. op de horeca-sector.

In dit kader zal, wederom in samenwerking met de instanties, die verantwoordelijk zijn voor werkgelegenheid en arbeidsmarktbeleid, een nadere invulling worden gegeven aan het indertijd (1998) door wijlen de heer P.A.M. Smits opgestelde werkgelegenheidsplan: “*From welfare to workfare*”.

Ca. 500 personen op de Nederlandse Antillen - verdeeld naar 350 op Curaçao, 100 te St. Maarten en de overige 50 voor Bonaire, St. Eustatius en Saba - zullen met behoud van uitkering, aangevuld met een suppletie tot Naf. 850,--, een tijdelijke baan (2 jaar) worden aangeboden in verschillende al genoemde en andere sectoren. Werklozen, die geen uitkering genieten worden volledig gesuppleteerd. Deze personen zullen in eerste instantie ook de motivatiecursussen moeten volgen.

Uitgaande van een verhouding, waarbij de helft van de voornoemde 500 personen uitkeringsgerechtigd is en de andere helft niet, kunnen de kosten als volgt worden gespecificeerd:

Curaçao:

- 175 banen x 12 maanden x Naf. 400,--	Naf.	840.000,--
- 175 banen x 12 maanden x Naf. 850,--	Naf.	1.785.000,--

St. Maarten:

- 50 banen x 12 maanden x Naf. 400,--	Naf.	240.000,--
- 50 banen x 12 maanden x Naf. 850,--	Naf.	510.000,--

Bonaire, St. Eustatius en Saba:

- 25 banen x 12 maanden x Naf. 400,--	Naf.	120.000,--
- 25 banen x 12 maanden x Naf. 850,--	Naf.	255.000,--
		+

Totaal voor alle eilanden	Naf.	3.750.000,--
----------------------------------	------	--------------

- Trainingen en motivatiecursussen (500 x Naf. 700,--)	Naf.	350.000,--
		+

TOTALE KOSTEN 500 BANEN	Naf.	4.100.000,--
--------------------------------	------	--------------

Een aanzienlijk deel van de vrouwen geeft aan dat het niet of moeilijk beschikbaar zijn van kinderopvang een belemmering is voor het aanvaarden van werk.

Na het inventariseren van de omvang van de behoefte aan kindercrèches en de haalbare spreiding daarvan, zal Reda Sosial in samenwerking met de betrokken instanties, zoals Ban Bario Bèk een plan opzetten voor kinderopvang en dat (doen) uitvoeren.

Jaarlijks komt er in augustus weer een lichter schoolverlaters van de BVO en het voortgezet onderwijs (MAVO, HAVO, VWO) op de markt.

Hoewel het gros daarvan opteert voor een vervolgopleiding, zullen er banen moeten zijn voor diegenen aan het werk willen, eventueel na het volgen van een korte beroepsgerichte cursus. Dit in het kader van mogelijke preventieve maatregelen die genomen zullen moeten worden om te voorkomen dat dit potentieel verloren gaat. Gedacht moet worden aan de al genoemde activiteiten van het armoedebestrijdingsprogramma, zoals:

- de activiteiten, vallend binnen de Stedelijke Ontwikkelingsplannen van zowel Curaçao als St. Maarten;
- de renovatie c.q. het wegwerken van achterstallig onderhoud aan een groot aantal schoolgebouwen, die nog steeds in een slechte fysieke staat verkeren;
- sociale woningbouw-projecten op alle eilandgebieden van de Nederlandse Antillen;
- het geven van vervolgopleidingen op het gebied van geautomatiseerde dienstverlening, zoals E-commerce en tourisme-gerelateerde cursussen.

4. ZORGGEBIEDEN

Aansluitend op de integrale wijkaanpak wil Reda Sosial in haar programma van 2004/2005 ook gericht middelen aanwenden ten behoeve van de volgende zorggebieden, te weten:

- a. Ouderenzorg
- b. Aanpak drugsverslaving
- c. Zorg voor gehandicapten
- d. Voorschoolse educatie
- e. Opknappen schoolgebouwen en vervangen schoolmeubilair
- f. Opknappen buurtcentra

Ad a. Ouderenzorg

Ook op de Nederlandse Antillen neemt de vergrijzing toe. De laatste jaren zelfs in een versneld tempo, mede door de toegenomen emigratie van met name jongeren en jong-volwassenen. De Antillen zijn niet alleen aan het vergrijzen; de ouderdom maakt bovendien een steeds groter deel uit van het leven: de gemiddelde leeftijd stijgt (volgens de Census 2001 is deze gedurende de periode 1960-2001 toegenomen van 25,1 jaar tot 35,7 jaar in 2001; een stijging van ruim 10 leeftijdsjaren!)

Onderzoek (CBS, 1998) wijst uit dat naar verwachting in het jaar 2020 het percentage ouderen op de Nederlandse Antillen zal zijn verdubbeld (van 8% naar 16%) ten opzichte van 1997 (volgens de Census 2001 is dit percentage in 2001 al opgelopen tot 13,1%).

Het aantal mensen ouder dan 60 jaar in de Nederlandse Antillen was volgens de Census 2001 23.162 op een totale bevolking van 175.653.

Uit een recent onderzoek van de Permanente Commissie voor Bevolkingsvraagstukken (november 2002) naar de zorgbehoefte en sociale netwerken van 60-plussers op Curaçao is gebleken **dat van de ongeveer 20.000 zestigplussers bijna de helft alléén een inkomen heeft uit de AOV**. Mede door geldgebrek dreigen ouderen in de samenleving te vereenzamen, met alle gevolgen van dien voor hun lichamelijke en geestelijke welzijn. Die problemen nemen de komende jaren alleen maar toe als de overheid niet actief inspeelt op de vergrijzing, aldus de Commissie tijdens een persconferentie in maart 2003.

De laatste jaren is de Raad voor het Ouderenbeleid hard bezig met het uitstippelen van het ouderenbeleid, dat onder meer normen vaststelt voor onder andere bejaardentehuizen, ouderenhuisvesting en andere voorzieningen.

Reda Sosial wil na een inventarisatie van de behoeften, samen met Raad voor het Ouderenbeleid, de ergste noden aanpakken. Hierbij valt met name te denken aan het opkrikken van het voorzieningennivo op alle eilanden van de Nederlandse Antillen, zoals bij voorbeeld het opknappen van woningen van bejaarden op alle eilanden en het bekostigen van hulpmiddelen (steunbeugels, krukken, orthopedisch materiaal, etc).

Afgezien van het vorenstaande heeft Reda Sosial de afgelopen jaren reeds

het een en ander gedaan ten behoeve van de doelgroep ouderen. Zo is in 2003 het project “Renovatie en uitbreiding van de Auxiliary Home” te St. Eustatius (opvangcentrum voor bejaarden) opgeleverd, waardoor er twee keer zoveel bejaarden kunnen worden opgevangen.

Voorts heeft op Saba een renovatie plaatsgevonden van de keuken van de Henry Every Old Age Home te Saba.

Ad b. Aanpak drugsverslaving

Het groeiende drugsgebruik is op de eilanden van de Nederlandse Antillen een groot probleem. Naast een groot aantal onzichtbare gebruikers, zijn er op Curaçao naar schatting ruim 1.500 zwaar verslaafden. Ook op Bonaire en de Bovenwindse eilanden, met name Sint Maarten en Sint Eustatius, is er sprake van een alarmerende toename van drugsgebruik en -verslaving. De door Reda Sosial gefinancierde activiteiten in het kader van de verslavingszorg beogen:

- te voorkomen dat het aantal drugsverslaafden en -gebruikers toeneemt;
- de overlast veroorzaakt door verslaafden te verminderen;
- de persoonlijke verzorging van de verslaafde te verbeteren (b.v. aankoop bus “*LIBER*” ten behoeve van de FMA)
- de verslaafde te motiveren om af te kicken (b.v. financiering clientinformatiesysteem);

Reda Sosial zou graag zien dat de ex-verslaafde op zodanige wijze rehabiliteert/resocialiseert, dat hij/zij weer inzetbaar/productief is in het reguliere arbeidsproces en geen last meer is voor de samenleving. Een professioneel opgezette mediacampagne zal in 2004-2005 moeten bijdragen aan de acceptatie van ex-drugsverslaafden door de gemeenschap.

Reda Sosial is voornemens om dit jaar (2004) een inventarisatie uit te laten voeren door een deskundige uit de verslavingszorg naar het aanbod van rehabilitatie- en resocialisatieprogramma’s. De aanbevelingen voortkomend uit dit onderzoek moeten Reda Sosial en andere financiers informeren hoe deze op korte termijn concreet een toegevoegde waarde kunnen leveren aan het rendement van de huidige rehabilitatie- en resocialisatieprogramma’s: verhogen effectiviteit van het zorgaanbod en het verlagen van de kans op terugval in het “oude” milieu.

Het project Renovatie Strafrechtelijke Opvang voor Verslaafden (SOV) is opgeleverd en Reda Sosial heeft ook de opstartfase (training personeel, voorlichting, inrichting) gefinancierd.

Op Bonaire zijn de voorbereidingen van Stichting Karpata in vergevorderd stadium voor een (nieuw) afkickcentrum voor drugsverslaafden. Reda Sosial zal ook bij dit project als mede-financier optreden.

Financiële ondersteuning t.b.v. activiteiten van de Turning Point Foundation (St. Maarten) wordt eveneens overwogen.

Ad c. Zorg voor gehandicapten

De sociale werkplaats is in eerste instantie bedoeld voor die doelgroepen die vanwege hun beperkingen niet in staat zijn tot regelmatige arbeid in het reguliere bedrijfsleven en bij de overheid. Voor deze doelgroepen is de komst van een sociale werkplaats een oplossing voor hun situatie. Door te werken in een sociale werkplaats ontstaat de mogelijkheid voor een zinvolle dagbesteding die in de eerste plaats belangrijk is voor henzelf, maar duidelijk ook voor de gemeenschap. Zowel op Curaçao als op St. Maarten is door Reda Sosial substantieel geïnvesteerd in de opzet van sociale werkplaatsen.

De sociale werkplaats op Curaçao heeft een – door Reda Sosial gefinancierd - businessplan gereed. Ook die van St. Maarten is in 2003 gereed gekomen. De bedoeling van deze plannen is om een duidelijk beeld te krijgen van de algehele exploitatie, alsmede het te voeren beleid, waarbij rekening wordt gehouden met de arbeidsvoorwaarden en omstandigheden van de doelgroep.

Ad d. Voorschoolse educatie

In het verlengde van de opvoedingsondersteuning is een belangrijke rol weggelegd voor de voorschoolse educatie (m.n. crèches).

In 1988 hebben de Nederlandse Antillen het verdrag aan gaande de Rechten van het Kind geratificeerd. Als gevolg daarvan zijn de Antillen onder andere verantwoordelijk voor adequate Vroeg Kinderlijke Zorg en Ontwikkeling (VKZO) en worden de Antillen als zodanig daarop aangesproken.

De Committee on the Rights of the Child concludeert in haar rapportage van 5 juni 2002 ten aanzien van de Antillen o.a. het volgende: “*The committee is concerned at the disparities in the available and accessibility of day care services between islands*”.

In de Antillen participeren gemiddeld 50% van de kinderen in de leeftijd van geboorte tot 4 jaar aan kinderopvang. Het is onduidelijk hoe de situatie is van de ongeveer 50% kinderen (ca 6.500), die niet deelnemen aan VKZO-programma's.

Aangezien uit onderzoek valt af te leiden dat dit voornamelijk kinderen zijn uit sociaal-economische zwakke gezinnen, moet geconcludeerd worden dat deze kinderen het risico lopen belemmerd te worden in hun ontwikkeling⁷.

Uitgaande van het onvervreembare recht van het kind om op te groeien in een veilige zorgeloze omgeving die hen in staat stelt gezond, alert en zelfverzekerd te zijn en die hen alle mogelijkheden biedt om te leren, zullen alle kinderen tussen de geboorte en 3 jaar, die leven in een achterstandssituatie automatisch moeten worden opgenomen in gesubsidieerde

⁷ De beleidsnota: “*Bo derechi no ta kaska di pinda*” (SIFMA, augustus 2001) stelt dat met name de leeftijdsperiode vanaf de geboorte tot 3 jaar de kritische leeftijdsperiode is voor de ontwikkeling van de hersenen. Er zal op holistische wijze aandacht dienen te worden besteed aan de ontwikkeling van het kind in het gezin en in de crèches. Dit zal uiteindelijk leiden tot beter opgeleide mensen die een bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van de samenleving, aldus het nota.

crèche-plaatsen, met programma's voor VKZO en zullen alle 3-jarigen deel moeten uitmaken van een regulier gesubsidieerd programma voor VKZO dat deel uitmaakt van het educatiesysteem dat per buurt wordt aangeboden⁸. Reda Sosial wil hieraan een financiële bijdrage leveren.

Ad e. Opknappen schoolgebouwen en vervanging schoolmeubilair

Een groot aantal schoolgebouwen op nagenoeg alle eilanden van de Nederlandse Antillen verkeerde in 1996, toen Reda Sosial begon met haar werkzaamheden, in een slechte tot zeer slechte staat. Er is jarenlang vanwege gebrek aan voldoende overheidsfondsen nauwelijks aandacht besteed aan planmatig onderhoud van schoolgebouwen.

Indien het proces van vergaand verval en loedering van de schoolgebouwen niet snel en doelmatig zou worden tegengehouden, dan zouden er situaties ontstaan waardoor aan schoolkinderen de toegang tot schoolgebouwen – in het belang van de veiligheid van het kind – zou moeten worden ontzegd. Bovendien is het zo dat een in zeer slechte staat verkerend schoolgebouw nadelige gevolgen heeft voor het schoolmilieu en dus demotiverend werkt op de leerlingen en leerkrachten.

Vanaf 1996 heeft Reda Sosial substantieel geïnvesteerd in de onderwijsinfrastructuur.

In overleg met de geëigende instanties zal er een plan worden opgesteld om de meest urgente schoolgebouwen aan te pakken. Daarbij zal ook worden gezien welke meubilair dient te worden vervangen.

Ad f. Opknappen buurtcentra

Het vergroten van de leefbaarheid in de wijken wordt ondersteund door adequate huisvesting van buurtcentra. De buurtcentra spelen als recreatie- en vormingscentra een belangrijke rol in de sociaal-educatieve ontwikkeling van de wijkbewoners. Één van de functies van een buurtcentrum is het bevorderen van de sociale controle binnen de wijk. Daarnaast kunnen buurtcentra dienstig zijn als lokatie ten behoeve van het verzorgen van cursussen en voorlichtingssessies (b.v. drugsvoorlichting en voorlichting ter voorkoming van tienerzwangerschap).

Gedurende de afgelopen jaren heeft Reda Sosial op nagenoeg alle eilanden het opknappen en renoveren van buurtcentra gefinancierd: 11 op Curaçao, 5 op Bonaire en 3 op de Bovenwinden.

Het voorstel is om een aantal buurtcentra, die tot nu toe vanwege beperkte fondsen niet zijn opgeknapt, alsnog aan te pakken. Reda Sosial zal in overleg met de geëigende instanties de verbeteringsplannen nader uitwerken en mede-financieren. Daarnaast zal dit jaar nog de nieuwbouw aanvangen van het buurtcentrum te Souax.

⁸ Ontleend aan nota "Inzet ontwikkelingsmiddelen t.b.v. Vroeg Kinderlijk Zorg en Ontwikkeling" (november 2002), door statenlid O. Leeftang aangeboden aan de Staten van de Nederlandse Antillen.

4.1. Geraamde investering

De geraamde investeringen voor de diverse zorggebieden bedragen **Naf. 4.000.000**. Dit bedrag is als volgt opgebouwd.

- Ouderen- en gehandicaptenzorg..... Naf 750.000
- Voorschoolse educatie..... Naf 1.000.000
- Opknappen buurtcentra..... Naf 750.000
- Aanpak drugsverslaving..... Naf 500.000
- Opknappen schoolgebouwen en
vervangen schoolmeubilair..... Naf 1.000.000 +

TOTALE INVESTERING ZORGGEBIEDEN Naf 4.000.000

N.B.

Het uitgangspunt bij de financiering van activiteiten van de desbetreffende zorggebieden is dat de eilandgebieden en andere financieringsorganisaties ook de nodige financiële bijdragen leveren. Het gaat dus om een mede-financiering door Reda Sosial.

5. OVERZICHT GERAAMDE INVESTERINGEN

Aan de voornemens, zoals verwoord in de eerdere paragrafen, is een kostenplaatje verbonden van Naf 17.850.000:

I.	Armoedebestrijding/integrale wijkaanpak alle eilanden Nederlandse Antillen	Naf	9.750.000
II.	Creëren werkgelegenheid op alle eilanden Nederlandse Antillen	Naf	4.100.000
III.	Aanpak zorggebieden Nederlandse Antillen (zie pag. 17 –21)	Naf	<u>4.000.000 +</u>
TOTALE INVESTERING		Naf	17.850.000